

הלכות יום טוב סימן תקטו קלח באר הגולה

בג"כ ביתו, (מח) אכל מתר לטלטלן (ט) בתוך ארבע אמות (ג) או בתוך העיר מקפת חומה (נא) או מבצר שנידוע שהקף לדירה, (נד) ובאחרים (יג) מתרים (נג) אף לאכלם, ולערב (נד) (יום טוב ראשון) צריך להמתין מי שהובאו בשבילו (כה) בכדי (יד) שיעשו: הגה ומפרין אחר כך אפילו לדין שנוהגין להתמיר (נו) בשאר דברים, כמו שנתבאר: ו (נז) * בפעיר שרפה אינם יזהרים, (נה) מן הסתם כל המביא

באר היטב

מיל, מ"א: (יג) מתרים, ואם היא בהמה ואחר אוכל מעט ממנה, מפר לשחטה מיד, כהר"ל, מ"א: (יד) שיעשו, ע"י סימן שכה סיח בהמה

באר הגולה

גגון ספק אם יש במינו במקור, אם כן הרי ספק ספקא ומתר לערב גם להשתמירין בספק אחד, וכן משמע ב"מ של שלמה וכן פסק הגר"ז: * בעיר שרפה נכרים וכו'. ומקפידים אם רב הקנים מנין זה ישראים אם אוליין בתורהו אם לא⁹⁰, והנה בטעם מלשירין כפרך ב משנה ט איסא דא מצא כה פשר ממשל חולקין אחר רב אוקלי פשר מבשל, והנה דאם הם ישראלים, אף רב העיר עכ"מ, מהירין להם ותליין דמהם נפל, והוא הדין לענינהו, והדין זה פכא מציעא דף כד עמוד ב' רב עפרה ב' רב עפרים ורב טבחי ישראל' ונודרין לחלק כזה להקיא דהשנה זו, דאם מצא כה תינוק משלך, דהפליג שם תפארתא ארבי יהודה דאזיל פטר רב המשליכין, ותפארתא לא חשיב לה פרה, ועין שם במשנה ח ובתוספות יוס"ט טוב שם, אחר כך מצאתו בסימן חקיו ב"מ שכתב מן כשעשיתו רב כהנו האחרונים שם, ולפי זה בענין דנים, שמעו להיות זה סקונים על שבת יוס"ט טוב ישראלים הרבה שדרין שם, והמו שכתב הטעמית השקל, אף אם הם מעוט נגד העפ"ם, אסור תריא לקנות שם דגים יוס"ט טוב מן העפ"ם אף אם יודע שלא נצוד היום, משום דבדואי אצטתם הביא מחוץ לתחום, דחשיב לענין זה בעיר שרפה ישראלים⁹¹, אכן לפי זה, מאי קטפסק המגיד אברהם בפעיר צע"ן כב להתמיר שלא לקנות מהם דגים מחשש שפא נהפך בשביל ישראל, מפניק לה דלענין דגים הוי לה בעיר שרפה ישראל, ועל פתח דלא פסיקא לה דרב קנים הם ישראלים, אכן לענינהו דעמי יש לי מקום עין כזה להקרי, דאפילו אם רב העיר ישראלים יש לכאורה סביר להחזיר לקנות מהם יוס"ט טוב אם יודע שלא נצוד היום, ודלא ישראל הקונה מהם יוס"ט טוב נקנה לקח מהם בהקפה בעלמא בלי תעוזה וקלי פסוק דנים, שאסור לשא ולמן עמו אודות חמקה, וקלי טשקל כראוי בימות החול, כמו שכתב הפוסקים, אס"פ דעמו בנדאי קרובה למפר לעפ"ם ואצטתם הביא מחוץ לתחום, והנה אם מביא ביום שני של יוס"ט טוב, אפ"ש שהביא אצטת ישראל שיקנו מפני היום בערב למצאי יוס"ט טוב שהוא חל, ולפיכך צריך להמתין לערב בכדי שיעשו כרי שלא יהנה ממה שעשה הנכרי בשבילו ביו"ט טוב ויכעין אפ"ן זה מירי המשנה דמכשירין, שממנו מקור סעיף זה: אם מצא כה ריק, אם רב עפ"ם, לוקח מיד, ופרש שם טרמ"ם דחאי מיד' הנו למצאי שבת, ודאם רב ישראל, ימתין בכדי שיעשו, ופרש שם, משום דאי לאו הכי יאמר לעפ"ם להצות בשבת כדי שיהיה לו מנוח תכף למצאי שבת, עין שם, אבל אם הביא ביו"ט טוב ראשון בגולה, שלע"כ הוא גס"פן יוס"ט טוב, וישראל לא יקבר אלא בהקפה וקלי פסוק דנים ונכ"ל, מספרי יותר דאצטת דעפ"ם הביא שיכול לקח מעות מיד ואם לא שיש לו לעפ"ם בעיר כשה

משנה ברורה

ואוסרין, אכן אם זמנן (נט) אחר שהביאן הנכרי הדברים לביתו יש להקלם⁹²: (מח) אכל מתר לטלטלן. מאחר (ס) דלאחרים מתרין פדלקמה, אינו עליוהו שם מקצתה⁹³: (ט) בתוך ארבע אמות, ממקום שהגיה הנכרי, ולא יותר, שהרי על כל פנים חוץ לתחום הם וקנו שביחה שם, ואפילו הביאן הנכרי לעצמו, גס"פן דינא הכי, וכדמפרש לעיל סימן שכה סעיף ח: (ג) או בתוך העיר וכו'. דמסתמא הקפה לדירה⁹⁴, והוא הדין בתוך העיר שלש בה תקון ערוכין שרי, הכא רבע אמות זמנא: (נא) או מקצר שנידוע וכו'. דמבצר מסתמא לא הקף לדירה: (נד) ובאחרים מתרים, דגבי אסור תחומין (ס) שהוא מדרבנן לא אהמור רבנן לאסרה אף על אחרים כמו בסעיף א שהשווה שם תממים מדרמיהם, (סג) וגם דקלאו הכי אין האסור של תחומין שנה לכל אדם⁹⁵, שלמה הוא חוץ לתחום ולנה הוא בתוך התחום, ואפילו בהובא מחוץ לשלשה פרסאות, והלכמה פוסקים (סג) יש על זה אסור דאוינתא, גס"פן לא התמירו אלא למי שהובא בשבילו⁹⁶ [אחרונים]. עוד פתבו, דאם היה בהמה והאחר אוכל מעט ממנה, מתר לשחטה מיד, (סד) ומכל מקום גם אחר השחיטה אסור למי שהובא בשבילו, דהא אפילו דבר שאין צריך שחיטה אסור למי שהובא בשבילו: (נג) אף לאכלם. וכל שפן לטלטלם, ומכל מקום, חוץ לארבע אמות (סה) אסור לטלטל גם לאחרים מהמת שיקנו שביחה במקומן, (סו) ועל פ"ן אפילו אי אפ"ש להם לתקן או לבשלן אלא אס"פן: טלטלן חוץ לארבע אמות, אסור, אם לא שהוא לצורך יוס"ט טוב דאז יש להתמיר להוציאן על יד נכרי, דאינו אלא שבות דשבות במקום מצוה⁹⁷, ועין מה שכתבנו בענין זה לעיל בסימן שכה במשנה ברורה סעיף קטן לו דל"ג גם לכאן: (נד) יוס"ט טוב ראשון, אין רוצה לומר דוקא אם הביא בראשון, (סו) דהוא הדין אם הביא בשני, גס"פן צריך להמתין לערב בכדי שיעשו, אלא דבא להשמיענו דאם הביא בראשון אין צריך להמתין רק בלילה בכדי שיעשו, ואפילו לדין דנוהגין פרעת הש"י מחמירין דלעיל סעיף א בהג"ה לענין צידה ומתברר דצריך להמתין עד מוצאי יוס"ט טוב שני בכדי שיעשו, הקא לענין תחומין ס"ג

בהמתנה בכדי שיעשו בתחלת ליל שני ומתר אחר כך, וכמו שפסקים הרמ"א בעצמו לבסוף: (נה) בכדי שיעשו, לפי ערך הנמן שנשפחה המביא, ואם אינו יודע, (סא) משערינן רק בשעור הבאה (סט) מחוץ לאלפים אמה. ועין לעיל סימן שכה לענין שבת, שיש מהמירין להמתין האי שעורא ביום שלאחריו ולא כניסת הלילה, שאין דבר להביא פלילה מחוץ לתחום, ורשיר מתחני מזה אפתי כשהביא לו הנכרי ביום, וכתבו האחרונים, דמה שהשמיט הרמ"א להביא סבירא זו גם בסימן זה, משמטא סבירא לה להקל ביו"ט טוב וד כניסת ליל שני: (ע) מפל מקום אפ"ש דדוקא לענין תחומין לא נצה להתמיר⁹⁸, אבל אם היה בו גם אסור דאוינתא, שלקט ממחבר חוץ לתחום, יש להתמיר, ולדבר מצוה או בשעת הדחק יש להקל בכל ענין: (נו) בשאר דברים, רוצה לומר, בעידה ומתברר, והשעם, דבתחומין סמכין (עא) אצטת קמיתא שבסעיף א: ו (נז) בעיר שרפה נכרים, עד עתה כתב דיני דורות, ועתה אגרי בהביא עפ"ם למפר חוררתו בשוק: (נח) מן

שער הציון

(נט) מן משמע מהמדרשה ופשוט: (ס) ואפילו הביא למפר בעיר שרפה ישראל או פלה, דלכ"מ אסור, אף על פ"ן מפר לטלטל, ומכל מקום הא מתר לאותם שבתחים טקום שלקח⁹⁹, ואפילו ליכא שם ישראל גס"פן שרי, ומכל מקום אלו אתמי שם ישראל הוי שרי, מן סבב הטאמרי מרדכי ריש הסימן, עין שם באר"ה¹⁰⁰: (סא) ב"ש"י: (סב) ר"ן בשם הרמב"ן: (סג) הנהו למשאל העושה אותן, והנה לנו לגזר אף לגברי שעשה בשביל ישראל, והמה הפיח מאיר, הא מדקא נכסי נכרי אינם קונים שביחה, פדאיחא כערוכין מ"ו עמוד ב, אלא הגדה פצלים נכרי אטו פצלים דישאל, ואס"פן אפילו אם היה ישראל עושה דבר זה להביא הנכסים האלו מחוץ לתחום, גס"פן אינו אלא מדרבנן¹⁰¹: (סד) מציית השקל: (סה) ט"ו ושי"א: (סו) מנראכבתם ושי"א: (סא) חמ"ב"ש: (סב) פוסקים, ומכל מקום אם הביא ממקום רחוק, פשוט שאין צריך להמתין רק שעור הנמן שהולכה בדרך משקל היום¹⁰², אבל מה שהולכה מערב יום טוב אין לצרף¹⁰³, ולא גוררין שיאמר לעפ"ם שני ימים קדם יוס"ט טוב בכדי שאמר תבאחו ביו"ט טוב, מן סבב כמאמר מרדכי הנ"ל, עין שם באר"ה: (סג) כמו שכתבנו לעיל במשנה ברורה סוף סעיף א: (ע) עין מנראכבתם סעיף קטן כא ומציית השקל: (עא) הגר"א:

הלכות יום טוב סימן תקנו

(נט) לצורך (טו) הרב (ס) מביא: הגה (סא) מקצה על מקצה, (סב) או שדו"ע (סג) שלקט לצורך שניהם, אסור (כ"ו וסמ"א): ז' צ"א הוא ספק אם באי מחוץ לתחום, אם הוא אינו יהודי שריו עמו בעיר * ופרות המצויים (סד) בעיר מטר, (סה) ואם לאו (טז) אסור: ח' דבר שאין במינו במחבר שהובא לישראל ביום טוב ראשון של ראש השנה, (סז) מטר בשני, (סח) והוא הדין לשבת ויום טוב הסמוכים זה לזה: ט' שישראל ישגור דודון לתברו עליהו אינו יהודי מערב יום טוב (ט"ו) ונתעבב האיני יהודי ונהיבאם ביום טוב מחוץ לתחום, מטר אפלו

ע"ס בשם הרשב"א ק"ט דאיש ופשוט פוסקים בשם הכ"מ לוי"ל ר' דאח"כ ח"כ ש' כלבו ורשב"א מהשקפה

באר היטב

אנו מתירין לקח ממנו יש לחש שנהב להביא בשביל ישראל וערוך להתלבב בדבר, וא"י סדר גכפר ונביא גנים לעיר שרפה ישראל יש להסתפק אי אמרין מסתמא עון לצורך ישראל או אמרין נידול בתי ונבא דעלמא ועדן לצורך איי ואח"כ נמלו ונביאן לכאן וא"כ אין להם דין מחסר צידה, וניל להקל, מ"א, ע"ש: (ט"ז) אסור. והיי"ט שני יש להקל, רש"ל, מ"א: (ח) ונתעבב, אבל אם השולח

די"א דאין הליקה עולה מן המנן, ומדלא כתב דמ"א כאן כלום אפשר דעמו דביום טוב יש להקל ותלוזה עולה מן המנן, וגם בלא"ה תרבה פוסקים ס"ל דלא בעינן בכדי שיעשו בתחומין לכן יש להקל, ונח' היש"ש מקל, מ"א: (ט"ז) הרב. ואם יש לחש שמרבים להביא בשביל ישראל, אסור. ודוקא פשוטא שפרדים להביא אבל מסתם אין חוששין וממשי סימן תקיז, ומיהו בא"י המוכר הגים, אם

באור הלכה

ישראלים ממדינו שסומך עליהם, יש לומר דאדעקם הביא. אכן מהסתמו הפוסקים דרב: ישראל אסור ולא חלקו בין יום טוב ראשון לשני, שמה פנה דלא סבירא להו הסברא שכתבנו, וכתל דעמי נגד דעתם, ואפלו ברב שכ"ח יש למחילה לזהר לקנות מהם מפני סברה שהנדרביתם, שאם יקנו ישראלים ביום טוב שמה נרבה להביא בשבילם: * ופרות המצויין בעיר מטר. גם של שלמה רצה לומר דהוא הדין לענין מחבר, אם יש לאורו שכ"ח גם פירות הלושין בביתו ופרות מחבריו חוץ לתחום, פליגי שמחלושין לקח והוא הדין לענין דגים ששילוו בביתו שעוברים מערב יום טוב, לא חוששין שיהלך לצדו, אבל באלה רבה הסכים לאסור בכל פני וכן פירינגדים:

משנה ברורה

הסתם וכ"ו. הא בנדעין שהביא בשביל ישראל, או אפלו שפנן (עב) גם בשביל ישראל, אסור אפלו ברב צפ"מ⁸², לפי מה שפירש לקמה בהג"ה: (נט) לצורך הרב וכ"ו⁸⁵. ואם פנן, אם הוא דבר שאין במינו במחבר שני לא לתר לאכל, ובלקבר (נג) שלא נקפיד לו סכום דמים רק יקח ממנו בהקפדה⁸⁶, ולא ישא ונתן עמו על דבר המקח, ולא יטלטל חוץ לארבע אמות פנין שהובא מחוץ לתחום, וכפ"ל בענין זה. ואם הוא דבר שיש במינו במחבר או מחסר צידה, אסור באותו יום משום מקצה, ולערב מטר באכילה ואין צריך להתמקח בכדי שיעשו. וכתבי הפוסקים, דאם אנו רואין שצ"ל גיריה ש"אנו

מתירין לקנות מהם הם מוכרין להביא, אסרין להו לקנות מהם, (עד) אבל מן הסתם אין חוששין שמה נרבה להביא גם בשביל ישראל, ומטר לקח ממנו בעיר שרפה צפ"מ. המפל מקום צפ"מ. המביא דגים למכור בעיר שרפה צפ"מ, (עה) אף בסתם יש לחש שנהב להביא בשביל ישראל אם נחיר לקח ממנו, בין שדרה ישראל לקנות דגים לכבוד יום טוב⁸⁷, וזה תליי לפי הענין, לפי נאות צני המורה, דאם העיר פלה צפ"מ רק אנשים יחידים ישראלים נמצאים שם, אין לחש לזה: (ס) מביא. ובעיר שרפה ישראל, פל פמה דלא ידעין דהביא בשביל צפ"מ⁸⁸, מן הסתם פליגי שבשביל ישראל הביא שהם רבא⁸⁹, ואם הוא דבר שיש במינו במחבר או מחסר צידה, אמרין דלקט וצד בשביל ישראלים למכור להם, וצריך להתמקח עד בכדי שיעשו, וכפ"ל בסעיף א. (ש) וצדו האחרונים, דכל זה בקיה הנכרי דרעיר ונצא חוץ לעיר לצוד ולקט, הא בנכרי פריי שהביא סחורתו לעיר, נרצה דלא שך פלל לשער בעיר שהביא לתוכה אם הוא רב נכרים או ישראלים, אלא אפלו הם ישראלים אוליין פתר רב עלמא, ורב נכרים הם ואדעמיהו לקט וצד, ואף שהביא אותם למכור לעיר, אמרין שאמר בה נמלך ונביאן לכאן. ונליי זה אין להם דין צידה בשביל ישראל ואסורין רק ביום טוב ראשון משום מקצה וכליל שני מפרין מ"ד. ואם הובא מחוץ לתחום, אף דהתבאר הנה בנדאי בשביל ישראל, על-כ"ל פנים די אם מקמיין כליל מוצאי יום טוב ראשון דרי שצ"ה. ובספר מור הקציעה ספקק על זה, דסוף מעשה במחשבה תחלה ונדאי אדעקא דעיר זו לקט וצד, אכן אם הנה העפ"ם דודע שמהביא תמיד סחורתו לעיר זו למכור, פשוט דלכלי עלמא אמרין דאדעקא דעיר זו לקט וצד: (סא) מקצה על מקצה. דמסתמא (עו) לצורך שניהם נעשה, ועל-כן צריך גם בנה להתמקח עד כדי שצ"ה. (עז) ויש אמרין דהוי ספק אם בשביל ישראל או בשביל צפ"מ: (סב) או שדו"ע וכ"ו. רוצה לומר, דבנה אפלו אם רב צפ"מ, פנין שפכונן פפוש גם בשביל ישראל, אסור. ונען לעיל בסימן רעו בבאור הלכה מה שכתבנו בזה: (סג) שלקט. והוא הדין (עט) בהביא מחוץ לתחום לצורך שניהן: ז' (סד) בעיר. הנה בתוף התחום, דבין שהוא שרי בתחום⁹⁰ וגם הפרות מצויין הם בתוף התחום, אין חוששין שאלו הפרות הביא מחוץ לתחום, דאדרבה אמרין פאן נמצאו וקאן הוי, אבל אם הוא שרי חוץ לתחום, אף דפרות מצויין בתוף התחום תליין שתיבאן ממקומו מחוץ לתחום, וכן להפך, אף שהוא בתוף התחום, פנין שאין פרות מצויין שם תליין שתיבאן מחוץ לתחום: (סה) ואם לאו אסור. ואף דספקא דרבנן לקלא, אסור בנה (פ) משום דהוי דבר שיש לו מתירין לאחר יום טוב, ויכר כתיבנו לעיל בסימן שכה במשנה ברורה בסעיף קטן מה בשם האחרונים להקל בזה בערב מ"ד⁹². (פא) ויש שמקלין בעקר דבר זה, ולידיהו בספק חוץ לתחום לקלא אנליין וגם ביום טוב גופא שרי. ולידינא עקר (פג) פסקא ראשונה. (פג) ויש שצדו להקל בזה ביום טוב שני משום דהוי ספק דספקא⁹³, וענין לעיל סימן תצו סעיף ד מה שכתבנו בנה. וענין לעיל סימן שכה, באר מהמכר פדטי דיגים בסעיף זה וקאן קצד: ח' (סו) מטר בשני. בכדי (פד) שיעשו, אף על-גב דלענין מחבר דלעיל עלמא נחשבינן לה פיומא אריכתא וכדלעיל בסעיף א. (פה) בתחומין דקלא לא מחמרין בנה: (סז) והוא הדין לשבת ויום טוב הסמוכין וכ"ו. פרוש, אם הובא בשבת

שער הצינן

(טז) עין לעיל סימן רעו בבאור הלכה מה שכתבנו בזה בדעת הבית יוסף⁹⁴, אכן אף שיקנה בנות הבית יוסף, מכל מקום פנין שחרפה אחרתים העמיקו בדעת הרמ"א (התמודדושה והפאמרמדיקו ושי"א) אין נדאי להתחלה לזון מדבריו⁹⁵, אם לא שיעטרף לזה עוד ספק: (עג) אחרונים: (עד) מגדאברהם: (עה) מגד אברהם ואליה רבה והגרי"ו ושי"א: (עו) מגד אברהם ואליה רבה והגרי"ו: (עז) בית יוסף בשם סמ"א. והובא בסמ"אברהם: (עח) מגד אברהם בשם רש"י. ולקרא אסח היא לבד, עין בשבת קניא ברש"י שם, ולקרא זו יתה קלא לענין כדי שיעשה לדעת המקלים בספק, עין שם בסימן שכה סעיף ז' מ"א. וענין בהג"ה שישארף הדינא עקר בסבת הסמ"ג, וגם רש"י בעצמו כתב כך קא שגרסא אחרונה היא העקר, ושעמא דמקצה על מקצה משום דעל דעת שניהם נעשה⁹⁶: (עט) עלת שבת ואליה רבה: (פ) פוסקים: (פא) מגד אברהם בשם ים של שלמה: (פג) ויכמו שכתבנו בסימן שכה דרב הווקקום עומדים בסכנא זו, וכן הסכים תאלה רבה בסימן זה: (פד) מגד אברהם: (פד) אחרונים. ואף על-גב דאין שך פאן עשה דהא שניהם יום טוב, ואם פנן הנה לנו לגוד פם עד מוצאי ראש השנה בכדי שיעשו? פנין דעקר משום קנס הוא שפא יאמר לו להביאם, ודי שנסו בראשון ולא יותר פנין שהוא דרבנן: (פה) עלת שבת ותג"א:

הלכות יום טוב סימן תקטו

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק נח]

או אָפּלו שְׁכַנן נם בְּשָׁבִיל יִשְׁרָאֵל, אָסור אָפּלו בְּרַב עֲבוּרִים⁸².

82) ולענין נכרי שהדליק נר וידיע שעשה כן גם לצורך עצמו, מבואר בדבריו לעיל (סי' רעו ס"ק יז) וביה"ל שם (ס"ב ד"ה ואם), שאם עשה אף בשביל ישראל אסור, והמיקל בזה כדעת הרשב"א אין למחות בידו, ואף שהיה מקום לומר שאין ברירה, ואם כן אותם הפירות שהגיעו ליד הישראל נלקטו עבור הנכרים, ביאר בשו"ת מהרש"ם (ח"ב סי' רמז) שכיון שפירות אלו הם דבר שיש לו מתירין, יש בהם ברירה, ואם כן הוברר שהפירות שהגיעו ליד הישראל הם אלו שנלקטו עבורו.

ואפילו כשהנכרי היה עושה את המלאכה עבור עצמו גם אם הישראל לא היה עמו, כגון נכרי המשתמש במעלות, משמע בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' ס אות ז) שאסור להשתמש בה יחד עמו, אפילו אם רוב המשתמשים נכרים, כיון שכשמפעיל הנכר את המעלות דעתו גם על הישראל [ואפילו לדעת המתירים בביה"ל (שם) כשעושה הנכר לצרכו ולצורך ישראל, כתב שם, שבמעלות ודאי אסור, משום שעצם השתמשותו במעלות מוסיפה בכמות צריכת החשמל של המעלות, וגם משום דילותא דשבת]. ובשו"ת אגרות משה (אורח ח"ב סי' צה) כתב, שנכרי המפעיל מעלות ויש עמו ישראל, נחשב הנכרי שעושה כן רק לצורך עצמו, ומימ אסור לעלות עמו משום מראית העין, ואם הוא יודע לרא שניים, וכל שכן אם הוא תלמיד חכם, יש בזה אף משום חילול השם וכתב שם, שלפי מה ששמע מאנשים המבינים את דרך פעולת המעלות, נראה שיש בזה חשש איסור משום שמוסיף כורם החשמל].

ולענין תחנת כח שמייצרת חשמל ומופעלת על ידי נכרים, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ד סי' סד אות ג) שמותר להשתמש בחשמל המיוצר בה, אפילו בעיר שרובה ישראל, כיון שכשיש תקלה צריכים הם לתקן את כל מערכת החשמל גם עבור בית אחד, אם כן זה נחשב שהם מייצרים את החשמל לצורך נכרי.

[שעה"צ ס"ק עב]

צ"ל לציל סימן רעו פכארי תלכה פה שפסקנו פנה בנדעת הפתיחות⁸³ וכו', אין פכאי לקבולה לזו מהקב"ה⁸⁴.

83) שם (ס"ב ד"ה ואם) כתב, שדעת הבי" שרוב נכרים מותר אף כשעושה גם לצורך ישראל, משום שכשיש רוב אין המיעוט נחשב שעושה בשבילו כלל, ולא אסר הסמ"ג כשנעשה אף לצורך ישראל, אלא במקום שאין רוב נכרים [ראה שעה"צ כאן (ס"ק עז)]. והקשה שם על מה שצוין ברמ"א כאן י"ב וסמ"ג, שהרי הרמ"א אסר כשעושה גם לצורך ישראל אף ברוב נכרים ושלא כדעת הבי" הנ"ל.

84) אמנם, הסומך להקל כשעושה הנכר לצורך עצמו ולצורך ישראל [ואף ברוב ישראל] כדעת הרשב"א, כתב בביה"ל (שם) שאין למחות בידו, ומשום שכשעושה הנכר לצורך עצמו עיקר כוונתו אינה אלא לצורכו.

[משנב ס"ק נט]

לְצַרְרָה הָרֵב וְכוּ⁸⁵, בַּק יִקַּח מִמֶּנּוּ בְּהִקְפָּה⁸⁶ וכו', מִיֵּן שְׁדָרְךָ יִשְׁרָאֵל לְקַנְוֹת דְּגָיִם לְקָבוֹד יִיִּם-טוֹב⁸⁷.

85) ולענין נכרי המדליק נר בשבת לצורך רוב, מצדד בביה"ל לעיל (סי' רעו ס"ב ד"ה שהסבור) שהנכרי המדליק אינו נחשב כחשבון הרוב, ודוקא באופן שהנכרי הוא מלצר בסעודה וכדו', אבל באופן שהוא סומע עמו יחד, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שבת ח"ד פכ"א סוף ס"ק ב) שאף הוא נחשב כחשבון הרוב.

וכשידיע שהנכרי המדליק אינו יודע אם יבואו רוב נכרים או רוב ישראל, הסתפק הגר"י אוערבוך (שולחן שלמה סי' רעו ס"ק ה) האם יש להתיר.

86) וליתן לו מעות מערב יום טוב כדי שיתן לו את הפירות וכדו' ביום טוב, כתב הרמ"א לעיל (סי' שכה ס"ד) שאסור אפילו ברוב נכרים, משום שזה נחשב שעושה הנכרי לצורך הישראל [וראה מה שכתבנו שם (ס"ק ט)].

87) ולענין נכרי שעושה מלאכה לצורכו, שכתב השו"ע לעיל (סי' שכה ס"א) שאסור לישראל המכירו ליהנות ממלאכה זו שמוא ירבה הנכרי בשבילו, כתב בביה"ל שם (ד"ה אם) בשם המג"א, שאף שיש הסוברים שלא אסור אלא באופן שהישראל היה בפני הנכרי כשהוא עושה את מלאכתו, מ"מ אם הנכרי יודע שהישראל נצרך למלאכתו, לכל הדעות אסור לו ליהנות ממנה אפילו כשעושה הנכרי שלא בפניו, אלא שבהג"ה (שם) הקשה על דבריו הן מסברא והן מגמרא והן ממשטות דברי הראשונים שלא חילק בזה [וראה מה שכתבנו שם ובמשנב (ס"ק טו) פורטי דניב בזה].

[משנב ס"ק ס]

כָּל פֶּה דְּלֹא יִרְצִינָן דְּהִבִּיא בְּשָׁבִיל עֲבוּרִים⁸⁸, מִן הַסֵּתֶם תְּלִינָן שְׁבָשְׁבִיל יִשְׁרָאֵל הִבִּיא שְׁמָם רַבָּא⁸⁹.

88) ולענין נכרי שמילא מים לבהמתו מבור שהוא רשות היחיד לרשות הרבים, כתב בביה"ל לעיל (סי' שכה ס"י ד"ה להשקות) שאף אם אין אנו יודעים שעשה כן לצורכו, מ"מ אם הנכרי השקה תחילה את בהמתו הרי זה מוכח שעושה כן לצורכו, ואם אנו יודעים שעשה כן לצורכו מותר לישראל להשקות מזה לבהמתו מיד, אף קודם שהשקה הנכר את בהמתו [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' רעו ס"ק יח)].

89) ישראל שאינו מאנשי העיר ובא לעיר אחר שהיה הנכרי בתוך תחום העיר, כתב השו"ע הרב (סי"ט) שמותר לו לאכול מהדברים שהביא הנכרי, וכעין זה כתב המשנ"ב לעיל (ס"ק מז) לענין אורחים.

[שעה"צ ס"ק עח]

שְׁקָרָא אֶתְרִינָה הִיא הַעֲקָר, וְעֲקָמָא דְּמַקְצָה עַל מַקְצָה מִשּׁוּם דְּעַל דְּעַת שְׁנִינָם נִצְשָׁה⁹⁰.

90) ואף שלדעה זו יש להתיר בספק כמבואר בביה"ל לעיל (סי' רעו ס"ב ד"ה מחצה), כתב (שם ובמשנ"ב להלן ס"ק סה, ולעיל סי' שכה ס"ק לג ו-מח ובביה"ל ס"ז ד"ה וי"א) שהעיקר לדינא שאסור אף בספק, אם לא לצורך מצוה או שעת הדחק, וכן יש להקל בדבר שהובא מחוץ לתחום שאין צריך להמתין במוצאי שבת או יום טוב בכדי שיעשו.

אמנם, כצירוף עוד ספק, כתב בביה"ל (שם) שיש להקל ולהחיר [אם אין בזה משרם מוקצה].

[משנב ס"ק סד]

דְּכִינָן שְׁוֵאָה שְׁרוּי בְּתַחוּם⁹¹.

91) ואף אם יש לנכרי שני בתים ואחד מהם מחוץ לתחום, כתב השו"ע לעיל (סי' שכה ס"ט) שתולים להקל שהביא את הפירות מהבית שבתוך התחום, ואם יש לנכרי שני בתים מחוץ לתחום ובית אחד בתוך התחום, כתב בביה"ל שם (ד"ה שני) בשם הט"ז שאסור משום שירוב וקרוב הלך אחר הרוב, אמנם למעשה מצדד בביה"ל שם להקל, משום שיכאן נמצא כאן הדין עדיף מרוב.

[משנב ס"ק סה]

לְהַקֵּל בְּנֵה פְּעָרִים מִיָּד⁹² וכו', וְיֵשׁ שְׁצֻדְדוֹ לְהַקֵּל פְּזוּ בְּיִיִּם-טוֹב שְׁנֵי מִשּׁוּם דְּהִי סִפְקִי-סִפְקָא⁹³.

92) ובטעם הדבר כתב שם, משום שיש הסוברים (שם ס"ח) שאף בפירות שהובאו בודאי מחוץ לתחום, מותר במוצאי שבת מיד אפילו למי שהובא בשבילו, ויש לסמוך על כך על כל פנים בספק.

93) ולענין פירות או דגים שספק אם ניצודו או נלקטו בשבת, ראה לעיל (ס"ק כח) ומה שכתבנו שם.

באר הגולה
ח עב כצדקא

קלט

הלכות יום טוב סימן תקמו תקטז

(סה) למי שהובא בשבילו לאכלם, (סט) האכל אסור לקבל לטלשלים חוץ לארבע אמות או חוץ לעיר המוקפת חומה או חוץ למבצר שידוע שהקהל חומה לדירה: ה"ה (ע) ודוקא שהנה (יח) דעתו מאתמול, דלית בה אסור מקצה, אבל אם לא היה עליו דעתו מאתמול, (עא) אף-על-גב דלית בה אסור תחומין (עב) אסור משום מקצה, דכל של ישראל צריך בכה מבטוח יום נאפלו למי שלא הובא בשבילו אסור (כ"י בשם תשובת ח"ש"א):

תקטז דין איזה דברים מתירים לשלח ביום-טוב, ובו ג' סעיפים:

א *מפר (א) לשלח לחברו ביום-טוב (ב) בהמה תיה ועוף, אפלו (ג) חיים, וזניגות שמנים וסלתות (ד) וקטניות,

א *לשנה ביצה י"ד
קב"ח ח"ל

באר היטב

השיב של מ"ש מ"א בזה ומהר"ן פל קשיות שלוח. ואם באו לו בדי"ט א, וטר בשני לכ"ע. והא דישאל שגור דורון לחברו ע"י א"י, דוקא פרות שאינם בדי"ט מותר לקרקע, אבל אם יש בדי"ט מותר לקרקע צריך חתום, דה"ל שיש להאריך טובים כרעים שתלשם היום, וה"ה בדני"ט, כמ"ש ב"ד סימן קיה, מ"א: (ה) חיים. לפי שטרם לשחט בדי"ט:

יודע שיש להקפיד או ביום-טוב אסור, עמ"א: (יח) דעתו. וז"ל הב"י בשם הרשב"א, דהא דמפר דבר שהובא מחוץ לתחום דוקא בפרות א"י, אבל בפרות ישראל אסורים לכל המקצות הם דכיון שישן חוץ לתחום הקצוה הבצלים מדעוהו, דלש ישראל צריך סגן אבל של א"י א"י סגן, עכ"ל. וט"ז סימן תק"ח ס"ק ז כתב ולא ק"ל בן ופירר בזה, ע"ש, וכ"ד המ"א, ע"ש. [עין בס' אלהי רבה

משנה ברורה

הקפד שפאר מחוץ לתחום שמתר לאכלן אף-על-פי שלא היה דעתו עליו, ואין לאסור אלא בהנה לו לישאל עצמו פירות חוץ לתחום והביאם לו הנקרי ביום-טוב, דכיון דידעו סגן הבצלים מבטוח יום ואסור דעתא מניה פיון שלא הובאם לתוך התחום מערב-יום-טוב, היו להו מקצה. (סג) ויש מקל"ן גם בזה, שחרי בעקרו לא הסתלק מהם ולא הכניסם לאוצר ונדומה, אלא שרחיק המקום עכבו מלהשמש בהם ולא שיש בזה אסור מקצה, ודינו כמו שכתב המחבר בסעיף ה, ע"ן ש"ס, וכתב האלהי בזה דיש לסמוך צליהו בשעת הדחק, (נב) וכל זה למאן דאית לה אסור מקצה ביום-טוב, אבל למאן דלית לה אסור מקצה ביום-טוב לא שיקא קלל כל עקר הג"ה זו:

מותר במוצאי-שבת בכרי שישעשה, ואף-על-גב שקל אז יום ראשון של יום-טוב, והוא הדין בתל שבת אחר יום-טוב, ולא שיש קאן הנהגה: ט (סה) למי שהובא בשבילו. ולא שיהי הקא למגור עמא יאמר לו לעבדים להביאם, דכל זה במביא העבדים פרותיו בשביל ישראל, אבל הקא (פו) אין לעבדים זה שום שכות והכרות לישאל המקבל ורק שליחותה דישאל קמא הוא דצביד. וכתבו הפוסקים, דכל זה דוקא בנתעבב העבדים בפרה, (פז) אבל אם הקשלה היה יודע שלא יגיע עד יום-טוב להקבלם, הרי זה אסור באכילה למי שהובא בשבילו, ולערב בכרי שישעשה ביון שנעשה אסור בשבילו. וכתבו עוד, דאפלו בנתעבב דמפר, מפל מקום אם הדרון הוא דבר שיש במינו מחבר או דגים שיש במינו מה שנצטר היום, (פח) יש לחש שקא התלוי עבדים בגודע מנעו שנקטנו או שנצטר אפלו היום ביום-טוב, ואין לקבל מנעו אלא-א-כ"ן תחום בחוה"מ, ועל דרך שפחבאר ביוה"דעה סימן קיח"ט: (סט) אבל אסור לכל ישראל וכ"ו. פ"ל בסעיף ה: (ע) ודוקא שהיה דעתו וכ"ו, רוצה לומר, שהמקבל ידע שיש לו דורון מפלוני וסמוך על זה: (עא) אף-על-גב דלית בה וכ"ו. פרוש, (כט) דליקא למיסר משום פא מחוץ לתחום פיון דאין לתקרי שום שכות לישאל המקבל, וכנ"ל: (עב) אסור משום מקצה. ודעת (ס) כפה אחרונים להקל בזה ולא שיש בזה מקצה, דהבצלים לא הקצוים, ודעת הבצלים היה להקנותם בזה להאכילם לו, ויצטר המקבל ליקא מקצה, ולא היה אלא פרות

א (א) לשלח לחברו ביום-טוב וכ"ו. הנהגה דורון. ונאפלו דרך רשות-הרבים, דקטנים הרק"א לבסוף, ביון ששכ"ו חב"ו להנהגה טהו, כגון ששילח לו מיני מאכל וכלים וכו' שראוי להשמש בהם, ויבדקמה, ונאפלו אם שולח לו בצל"י חיים (ה) הרי יכול לשקטם לצורך יום-טוב, ונאפלו אם הוא יודע שחברו לא ישחטם, (ג) מפל מקום פיון שאלו היה רוצה היה יכול לשקטם ולהאכלם, מפר לשלח לו: (ב) בהמה תיה ועוף. לפי דעת המחבר לציל בסימן חצה דאוסר מקצה ביום-טוב, מורי הקא בהמה (ג) שאינה עומדת לגדל ולדוח וכן בעוף סתמי, דאלו בהמה העומדת לגדל ולדוח וכן בעוף ששומר לגדל ביצים הוא מקצה ואסור לשחטן ביום-טוב: (א) וקטניות. לפי שדרך לבשלו שלמים בלא שחינה, וקרי הן דאויין אפלו לב"י-ביום:

שער הצינון

(פ) מאיר: (פז) אחרונים: (פח) אחרונים, ומכל מקום כתבו דישאל שנה מערב-יום-טוב דבר שיש במינו בכתב והקפידו ביד עפויים בלי חותם, מפר למחר לקח מפרו ולהשמש בו אף שאינו כפיר היטב אם זהו שהפקידו אצלו, לא בתוקפן ריעותא שסתליף באתר שגלוקט ביום-טוב, מאחר שפצא טוב וקח כמו שהגיה דלית לה ריעותא: (פח) פשוט, והקם דסק עצמו בספר משהיהנה, [עין ש"ס שגם הוא נחית לזה בסוף דבריו: (ג) מגן-אבן] וט"ז ומאמר-מרכיב ונדר-שלום ועוד אחרונים: (נב) ט"ז בסימן תק"ח, ע"ן ש"ס. ובית-מאיר הביא טעמת לדבריו מרב"י הרמב"ם, וע"ן בסימן תק"ח בסוף הסימן בדבריו ה"ט"ז: ומפל מקום הרבה לשוב דברי הרמב"ם, דכיון דאיכא אסור בכתבת הפרות נעשה מקצה, וכתבתי דבהמות מדבריות בסימן חצה סעיף ג. ולענין דעתי, אדרבה, משם מוכח איפכא, שחרי כדבריהם דוקא אמרו ולא בשמיחה במקצה חוץ לתחום, ועל-פירוש מוכח דמשום אסור תחומין לא הוי מקצה, אלא דכיון דשלחם לדעות לכל הקפין הוי כמו פרות שכתבתי לאוצר, ומצאתי בבית-מאיר בסימן חצה שנגע בזה, וצריך עיון, ובמאירי מוכר גס"כ דלא שיש בזה מקצה, שחרי הקשה בזה כה תה לעונו: ואם תאמר, כבאי מחוץ לתחום מפני מה לא נאסר משום מקצה, וקא דאי אין דעתו של אדם עליו מן הסתם? ועקר הדבר בתשובת שאלה זו, שאין תורת מקצה אסורה אלא באסור מקצה שהוא שונה לכל, אבל חוץ לתחום אינו מקצה למי שהוא חוץ לתחום לאותן הפרות, הלכך לא חל עליהו דין מקצה כלל ומסרין לישאל אסור, עד כאן לשונו: (נב) מגן-אבן. ונראה לי דאף רש"ל דמחברי שם לע"ן בהמות הרועות חוץ לתחום מודה הקא דלכ"י שמעון הקא שרי, דשם הטעם כיון שאין ונכסות לעיר כל ימות הקפין הוי להו כגודרות וצמורים שהעלן לגג לבשן, כדאיכא בגמרא, מה שאין כן הקא. וצריך עיון קצת על מצות-השקל שמשמע לכאורה כנה להספ: (ה) ופ"ט ופ"ט"ג ושאר פוסקים: (ג) סג"ז: (ג) עלת-שבת ומה שפסקת האלהי בזה דאינו דומה לטחינה: (ד) תמינו, מה טרמכ"ס וכל הפוסקים כתבו הטעם דאי כפי הנה שחטם ביום-טוב, ובמקרה לגדל ולדוח לא שיהי זה, וכן כתב ה"ה אדר"ם, ומה שכתבתי וכן בעוף סתמי, משום דאיכא ביו"ט שלמי דסתם תרנגולת עומדת לאכילה אם לא שדעתו בהדיא כדי לגדל ביצים:

